

Edic Baghdasarian
(Ed. Germanic)

A Military History of the Armenian People and the Armed Forces

**From Old Times to Present Days
(in Armenian)**

**In Three Volumes
Vol. 1**

© Edic Baghdasarian 2019 © Էդիկ Բաղդասարյան
www.Edic-Baghdasarian.com

ISBN: 978-1-927860-61-8

Հ
ա
յ
ո
ց

Բ
ա
ն
ա
կ

Էդիկ Բաղդասարյան

**Հայոց զինյալ պայքարը
և հայկական բանակը
պատմության ընթացքում**

Երեք Հատորով

Հատոր Ա

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

1

Էդիկ Բաղդասարյան

**Հայոց զինյալ պայքարը
և հայկական բանակը
պատմության ընթացքում**

Երեք Հատորով

**Հատոր Ա
(Մկգրից մինչև 1918թ.)**

Հայկական Ռեսուրսների Կենտրոնի Կենտրոն

2019

Տորոնտո - Կանադա

ISBN: 978-1-927860-61-8

Բովանդակություն

Բովանդակություն3

Առաջաբան9

Հայոց ձորի ճակատամարտը (մ.թ.ա.2492թ.) 15

Նախնադարյան համայնքը Հայաստանում..... 19

Հնագույն հիշատակությունը Հայաստանի եւ Հայերի մասին.....25

Հայ Ժողովրդի կազմավորումը29

Առաջին հայկական տերությունը՝ Արատտա38

Խեթական պետության զինված ուժերը44

Միտաննի պետության զինված ուժերը47

Հայասա-Ազգիի թագավորության զինված ուժերը50

Նաիրյան զինված ուժեր53

Ուրուտրի-Նաիրի ցեղային միավորումներ56

Վանի Արարատյան թագավորության60

(Ուրարտու) զինված ուժերը60

Երվանդունիների թագավորության զինված ուժեր98

ա-Առաջին ապստամբություն 111

բ- Երկրորդ ապստամբություն 112

գ- Երրորդ ապստամբություն 113

դ- Չորրորդ ապստամբություն 114

ե- Հինգերորդ ապստամբություն 116

Երվանդունիների հարստությունը..... 122

Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքը եւ Հայոց Արտաշեսյան

Թագավորության հիմնադրումը և բանակը..... 123

Արտաշեսյան հարստությունը..... 150

Հռոմեական (1-6) եւ պարթեւական դրածոներ (7-12).....	150
Հայաստանը Հայ Արշակունիների ժամանակ (մ.թ. 1-5 դարեր).....	151
Հայաստանի Արշակունի թագավորները.....	177
Արշակունյաց Հայաստանի ռազմական ուժերն ըստ Չորանամակի..	178
Մարզպանական Հայաստանը 5-7 դարերում	183
Հայ մարզպաններ	206
Հայ Ժողովրդի ընդվզումները կայսրության դեմ	208
Պետական կարգը Հայաստանում 1-7 դդ.	211
Հայաստանը Արաբական Խալիֆայության տիրապետության ներքո 7-9 դարերում	213
ՀԱՅՈՑ ԻՇԽԱՆՆԵՐ	224
Մեծ Հայքի թագավոր. զինված ուժերը Բագրատունիների օրոք	225
ԺԱ - Սյունիքի թագավորությունը	234
ԺԲ - Վրաց Բագրատունիների իշխանությունը	235
ԺԳ - Խաչենի իշխանությունը (10-16-րդ դարերում)	236
ԺԴ - Այլ իշխանություններ Բագրատունիների տերության կազմում	236
- Ճիղբբ (Ճողբաց իշխանություն):	236
- Մանարաց «Կախեթի» քորեպիսկոպոսություն:	236
- Կղարջբի կուրապաղատություն:	236
- Վիրբ:	236
- Սամցխեի իշխանություններ:	236
- Լիպարիտ Բաղվաշի իշխանություն:	236
- Աբխազաց թագավորություն:	236
ԺԵ - Հայաստանի Հյուսիս-Արեւմտյան գավառները	236
Բագրատունիների արքայատոհմը.....	245
Սելջուկյան արշավանքները եւ Հայաստանը 11-12 դարերում.....	247
Տաշիր-Չորագետի թագավորության անկումը	250
Սյունաց թագավորության գոյամարտը.....	251

Խեղենեկյան Արծրունիները Վասպուրականում	252
Սասունի Թոռնիկյանները	254
Հյուսիսային Հայաստանը եւ	256
Չաքարյանների իշխանությունը 12-14 դարերում	256
Մոնղոլ- թաթարական տիրապետության ժամանակաշրջան	261
Կիլիկիայի Հայկական Թագավորությունը	265
Կիլիկիայի հայկական իշխանության առաջացումը	267
ա- Մեծ իշխանապետության ժամանակաշրջան (1080-1198).....	267
բ- Թագավորության ժամանակաշրջան (1198-1424).....	270
Կիլիկիայի Հայկական պետության դրոշները	277
Կիլիկիայի հայկական պետության մեծ իշխանների գահացանկը	280
Միջնադարյան Հայաստանի զինատեսակները	281
Հայաստանի քաղաքական վիճակը 14-18-րդ դարերում	290
Հայկական Սղնախների պայքարը Մեֆյան Իրանի դեմ	296
Երևանի 1724թ. հերոսական պաշտպանությունը	300
Հայկական իշխանությունները 17-18 դարերում	302
Խաչենի իշխանություն	303
Խաչենի իշխանական տան տոհմաբանություն	305
Խաչենի Մելիքությունը	307
Ծարի Մելիքությունը	307
Պռոշյանների իշխանությունը	308
Խաղբակյանների զինանշանները	308
Գոփյանների իշխանությունը	310
Արտազի կամ Մակվի Հայկական իշխանությունը	311
Համշենի հայկական կիսանկախ իշխանություն	313
Հայկական ազգային զինված ուժերը համահայկական պետականության բացակայության ժամանակաշրջանում	315
Հայկական զինվորական կազմավորումները 17-18-րդ դարերում	316

Հայերի մասնակցությունը 1826-1828 թթ. Ռուս-պարսկական	
պատերազմին	328
Ինչու հայերը ցանկացան թոթափել պարսկական խանական	
տիրապետությունը	334
Հայկական կիսանկախ իշխանություններ	337
Ազգային-ազատագրական շարժումները 1850-1860-ական	
թվականներին.....	347
1- Չեյթունի ինքնապաշտպանական պայքարը 1830-50-ական	
թվականներին.....	347
2- Չեյթունի 1862 թ. ապստամբությունը	350
3- Չեյթունի ինքնապաշտպանությունը	351
4- Չեյթունի ապստամբության արձագանքները	353
Ժողովրդական ելույթները Արեւմտյան Հայաստանում	356
1877-1878 թթ. Ռուս-թուրքական պատերազմը եւ հայերը	360
Ազատագրական խմբակներն ու կազմակերպությունները	364
Հայդուկային շարժումը	372
Ազգային-ազատագրական շարժումները 1890ական թվականներին.....	378
Կուկունյանի խմբի արշավանքը	379
Սասունի 1894 թ. ապստամբությունը.....	383
Հայաստանը 20-րդ դարի սկզբին.....	386
Ազատագրական շարժումների ծավալումը.....	386
Առաքելոց վանքի կռիվը	386
Սասունի ինքնապաշտպանությունը	389
Ազատագրական շարժման արձագանքները եւ քաղաքական շրջանների	
դիրքորոշումը	392
Հայ-թաթարական (ադրբեջանական) ընդհարումները.....	395
Ռազմական գործողությունները Կովկասյան ջազմաճակատում եւ	
հայերը.....	398

Կամավորական շարժումը	401
Ինքնապաշտպանական հերոսամարտերը 1915 թ.	418
Վանի ինքնապաշտպանական հերոսամարտը	418
Ինքնապաշտպանական հերոսամարտերը հայկական այլ բնակավայրերում	423
Հայկական զորամիավորումների ստեղծումը:	427
Թուրքերի հարձակումը	427
Թուրքական զորքերի ներխուժումը Արևելյան Հայաստան,.....	428
Մայիսյան հերոսամարտերը.....	428